

Anàlisi de polítiques públiques

Mireia Grau Creus (coordinadora)
José Israel Carrión Ruiz
Antonio Garrido Rubia
Jaume López Hernández
Mónica Méndez Lago

XP03/12005/00121



Mireia Grau Creus

Doctora en Ciència Política,
professora ajudant.



José Israel Carrión Ruiz

Llicenciat en Ciències Polítiques,
col·laborador del departament
de Ciència Política de la Universitat
de Múrcia.



Antonio Garrido Rubia

Llicenciat en Ciències Polítiques
i en Dret, professor ajudant.



Jaume López Hernández

Doctor en Ciència Política,
professor ajudant de la Universitat
Pompeu Fabra.



Mónica Méndez Lago

Doctora en Ciència Política,
professora titular de
la Universitat de Múrcia.

Primera edició: febrer 2003
© Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Material realitzat per Eurecamedia, SL
ISBN: 84-8429-508-7
Dipòsit legal: B-1.153-2003

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i de la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric, com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia, o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

L'anàlisi de les polítiques públiques és una subdisciplina de la ciència política que pretén estudiar els processos polítics que es desenvolupen arran de les accions dutes a terme per les autoritats públiques. En aquesta assignatura s'ofereix a l'estudiant una panoràmica general de la subdisciplina que li permeti d'entendre dos aspectes fonamentals:

- 1) Què s'ha estudiat des d'aquesta subdisciplina, com han variat els temes d'interès.
- 2) Des de quines perspectives teòriques s'han estudiat.

Per a això, aquesta assignatura s'ha estructurat en nou mòduls: els dos primers ofereixen una primera aproximació que presenta els conceptes i instruments analítics bàsics, defineix els termes i ofereix una varietat d'exemples perquè l'estudiant pugui assimilar amb seguretat les particularitats de la subdisciplina. El tercer i el quart mòdul presenten els dos grans grups de perspectives teòriques que s'han fet servir per a estudiar les polítiques públiques, els actors i les institucions. Aquests dos mòduls teòrics donen pas a quatre mòduls més (del quart al vuitè) que introdueixen les principals qüestions d'anàlisi a partir de quatre instruments conceptuals clau: la formació de l'agenda, la presa de decisions, la implementació i l'avaluació de polítiques. El mòdul 9 proporciona a l'estudiant una guia d'elaboració de treballs d'anàlisi que combina tant els aspectes de contingut com els aspectes formals. Malgrat que aquest mòdul s'ha situat al final del manual de l'assignatura, es recomana a l'estudiant que el treballi paral·lelament al desenvolupament lineal de la matèria.

Objectius

Des del punt de vista de la docència, l'assignatura *Anàlisi de polítiques públiques* persegueix tres objectius fonamentals:

- En primer lloc, aquesta assignatura pretén de transmetre uns continguts sobre l'objecte d'estudi de la matèria, és a dir, les polítiques públiques, des de la perspectiva de la ciència política. Dins d'aquest objectiu, es pretén que els estudiants vegin i entenguin l'evolució científica de la subdisciplina, els principals enfocaments i perspectives, els debats generats entre defensors de perspectives diverses, les crítiques i les qüestions que han mogut la investigació en aquest àmbit i les respostes a aquestes qüestions. A tall de resum, el primer objectiu d'aquesta assignatura pretén d'apropar el contingut teòric i substantiu de la matèria a l'estudiant, és a dir, l'objecte d'estudi i les diverses perspectives teòriques.
- En segon lloc, l'assignatura pretén que l'estudiant assoleixi un bon maneig de les eines conceptuals i metodològiques pròpies de la ciència política en general i de les polítiques públiques en particular.
- En tercer lloc, en el tractament dels diversos temes de l'assignatura, es pretén que l'estudiant aprengui a elaborar treballs d'anàlisi tant des de la dimensió de contingut com des de la dimensió formal. Per a això, el mòdul 9 de l'assignatura s'ha plantejat com una guia que ofereix a l'estudiant una sèrie de consells pràctics.

Objectius d'aprenentatge

Els objectius generals de l'assignatura serveixen per a determinar els objectius d'aprenentatge de l'estudiant. Així, els objectius que ha d'assolir l'estudiant són els següents:

- Adquirir un coneixement específic sobre l'evolució científica de la subdisciplina: els diversos enfocaments, les principals qüestions i temes de debat, els autors més coneguts.
- Adquirir una perspectiva d'anàlisi pròpia de la ciència política per a entendre i saber explicar aspectes relacionats amb la vida política.
- Entendre i saber manejar apropiadament els diversos conceptes encunyats des de les polítiques públiques.
- Adquirir unes pautes formals per a l'elaboració de treballs d'anàlisi en els àmbits acadèmics.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Les polítiques públiques: l'objecte d'estudi i la seva anàlisi

Mireia Grau Creus

1. Les polítiques públiques: l'objecte d'estudi
2. Les perspectives

Mòdul didàctic 2

L'esfera privada i l'esfera pública. Per què són necessàries les polítiques públiques?

Jaume López Hernández

1. Per què polítiques?
2. Per què públiques?
3. Què pot fer l'Estat?
4. La competència no és exclusiva del mercat
5. Àmbits de les polítiques públiques

Mòdul didàctic 3

Les perspectives d'anàlisi: els actors

Mireia Grau Creus

Universitat de Múrcia

1. Actors: definició del concepte
2. Actors, grups i poder: la influència dels actors en els processos de polítiques públiques
3. Actors, interacció i interdependència: els enfocaments de xarxes

Mòdul didàctic 4

Perspectives d'anàlisi: institucions

Antonio Garrido Rubia

1. Les institucions polítiques
2. El neoinstitucionalisme
3. Subtipus d'institucionalisme
4. Institucions contingents

Mòdul didàctic 5

Definició del problema i configuració de l'agenda. Quin és el problema?

Jaume López Hernández

1. Què és un problema?
2. Exemples: de Carcassona a la immigració
3. Qui defineix el problema?
4. Qui pren la iniciativa?

Mòdul didàctic 6

Escenaris decisionals i estils d'elaboració. Com i qui decideix

Jaume López Hernández

1. Racionalitat absoluta: la millor solució possible
2. Racionalitat limitada: una solució satisfactòria
3. L'incrementalisme: una solució compartida
4. Model paperera: solucions sense un pla
5. Una visió de conjunt: falsa polèmica?
6. Escenaris decisionals
7. L'alternativa 0

Mòdul didàctic 7

La implementació de les polítiques

Mireia Grau Creus

1. Desenvolupament de l'objecte d'estudi i definicions d'implementació
2. La perspectiva racional (*top down*)
3. Les crítiques a l'enfocament racionalista i l'aparició de l'enfocament de baix a dalt (*bottom up*)

Mòdul didàctic 8

L'avaluació de polítiques públiques: característiques i metodologia

Mónica Méndez Lago

1. Definició d'avaluació: en què consisteix avaluar les polítiques públiques?
2. Tipus d'avaluació
3. Fases i metodologia de l'avaluació
4. Avaluació, objectivitat i política

Mòdul didàctic 9

Els estudis de cas en les polítiques públiques. Teoria i pràctica

José Israel Carrión Ruiz

1. Els estudis de cas
2. L'anàlisi del cas
3. La presentació d'un estudi de cas com a treball acadèmic

Bibliografia

Aguilar, S.; Font, N.; Subirats, J. (ed.) (1999). *Política ambiental en España. Subsidiariedad y desarrollo sostenible*. València: Tirant lo Blanch.

Anderson, J. (1979). *Public Policy-Making* (2a. ed.). Nova York: Rinehart & Wilson.

Aguilar Villanueva, L. (1996). [Quatre volums de traduccions d'autors clàssics de les polítiques públiques]:

- Vol. I. Harold D. Lasswell i altres. *El estudio de las políticas públicas* (estudi introductor i edició de Luis F. Aguilar Villanueva).
- Vol. II. Theodore J. Lowi i altres. *La hechura de las políticas* (estudi introductor i edició de Luis F. Aguilar Villanueva).
- Vol. III. Charles D. Elder i altres. *Problemas públicos y agenda de gobierno* (estudi introductor i edició de Luis F. Aguilar Villanueva).
- Vol. IV. Donald S. Van Meter i altres. *La implementación de las políticas* (estudi introductor i edició de Luis F. Aguilar Villanueva).

Ballart, X.; Ramió, C. (2000). *Ciencia de la Administración* (capítol sobre polítiques públiques, pàg. 481-525). València: Tirant lo Blanch.

Brugué, Q.; Gomà, R. (coord.) (1998). *Gobiernos locales y políticas públicas*. Barcelona: Ariel.

Colebatch, H.K. (2000). *Policy*. Buckingham: Open University Press.

Colino, C. (1997). "Estudio comparativo de las políticas públicas: una subdisciplina en la encrucijada de la ciencia política". A: L. López Nieto (comp.). *Democratización y políticas sociales: estudios sobre España, Hungría y México* (pàg. 21-94). Madrid: UNED.

Dye, T.R. (1992). *Understanding Public Policy*. Englewood Cliffs (Nova Jersey): Prentice Hall Inc.

Fernández, A. (1996). "Las políticas públicas". A: M. Caminal (ed.). *Manual de Ciencia Política* (pàg. 428-450). Barcelona: Tecnos.

Gallego, R.; Goma, R.; Subirats, J. (2002). *Els règims autonòmics de benestar*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis Autonòmics.

Grau Creus, M. (2002). *Políticas públicas y estudios de caso. Una guía para la elaboración de trabajos de campo paso a paso*. Murcia: Diego Marín Editor / Instituto de Ciencias de la Educación.

Grau, M.; Mateos, A. (ed.) (2002). *Análisis de políticas públicas en España: enfoques y casos*. València: Tirant lo Blanch.

Gomà, R.; Subirats, J. (1998). *Políticas Públicas en España. Contenidos, redes de actores y niveles de gobierno*. Barcelona: Ariel (Ciencia Política).

Hill, M. (1997). *The policy process in the modern state* (3a. ed.). Harlow: Prentice Hall / Harvester Wheatsheaf.

John, P. (1998). *Analysing Public Policy*: Londres, Nova York: Pinter.

Jordana, J. (1995, maig-agost). "El análisis de los policy networks: ¿Una nueva perspectiva sobre la relación entre políticas públicas y Estado?". *Gestión y Análisis de Políticas Públicas* (núm. 3, pàg. 77-87).

Lindblom, C.E. (1991). *El proceso de elaboración de políticas públicas* (traducció d'Eduardo Zapico Goñi). Madrid: Ministerio para las Administraciones Públicas.

Majone, G. (1997). *Evidencia, argumentación y persuasión en la formulación de políticas*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica, 1989.

Mény, Y.; Thoenig, J.C. (1992). *Las Políticas Públicas*. Barcelona: Ariel (Ciencia Política).

Parsons, W. (1995). *Public Policy. An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*. Cheltenham, Lyme: Edward Elgar Publishing Inc.

Regonini, G. (1990, octubre; 1991, març). "El Estudio de las Políticas Públicas". *Documentación Administrativa* (núm. 224-225, pàg. 59-88). Madrid: Instituto Nacional de Administración Pública.

Subirats, J. (1989). *Análisis de Políticas Públicas y Eficacia de la Administración*. Madrid: Ministerio de Administraciones Públicas.

Subirats, J. (1991, maig-agost). "Un problema de estilo. El proceso de formación de políticas públicas en España. Algunas hipótesis". *Revista del Centro de Estudios Constitucionales* (núm. 9). Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales.

Subirats, J. (1995). "Los instrumentos de las políticas, el debate público y el proceso de evaluación". *Gestión y Política Pública* (vol. IV, núm. 1, pàg. 5-23). Mèxic.

Subirats, J. (1999). "Los estilos en políticas públicas y políticas ambientales". A: S. Aguilar; N. Font; J. Subirats (ed.) (1999). *Política ambiental en España subsidiariedad y desarrollo sostenible* (pàg. 83-98). València: Tirant lo Blanch.

Vallès, J.M. (2000). *Ciencia Política: una introducción* (capítol sobre les polítiques públiques, pàg. 377-393). Barcelona: Ariel .

Weimer, D.L.; Vining, Y.; Aidan R. (1998). *Policy Analysis. Concepts and Practice* (3a. ed.). Upper Saddle River (Nova Jersey): Prentice Hall.

